

BAÁN TIBOR

Kemsei István emlékezete

1944–2025

„Kedves Pista, a barna danubiusi partokon élő
Megkaptam leveled, válaszolok gyorsan,
Hogy ne legyen híjával a barátság, túl az időkön...”

Halálhíre kapcsán a *Levelek Pontusba* című verskötete jutott eszembe, ahol az Augustus által száműzetésre ítélt Ovidius társaloga a magyar költővel, túl időn és téren. Végeredményként a múltban a jelent, a jelenben a múltat pillanthatjuk meg. És nem utolsósorban azt a tanulságot, hogy a változások mélyén minden állandó. Folyik a háborús nemzedék behajózása. Nem sorolom a korán vagy később távozott írók, költők, irodalmárok neveit, akik egész életüket egy lapra, a halhatatlan szellem szolgálatára tették. Hittek, ahogy Kemsei István is, akivel együtt örültem első, a Jelenkorban megjelent versének. Milyen nehéz volt áttörni azokban az években, nem mindenkinek sikerült. Kemsei István azonban – így utólag visszatekintve elmondhatjuk – sokszólamú, gazdag életművet hagyott hátra. Életművének legfontosabb szólama alighanem a költészet volt.

Verskötetei az *Arctól* (1973) a *Feljegyzések lyukas zokni-korszakból* (1978) versein át az *Át a szoros kapun* (1989), majd a *Levelek Pontusba* (1998) mitikus utazásán át érkeztek el a *Don Juan énekeihez*, illetve a *Zsánerképek az autóbuszon* rímtelen szonettjeihez. A költő két életmű-összegző verskötete, a *Más évezred* (1997), illetve az *És ne tovább* (2018) már a fejlődési folyamatot vetíti elénk. Egy olyan költői karaktert, aki egyszerre él saját korában és a mítosz kortalan világidejében, ahol a resti, a lyukas zokni, a kültelki gaz, az unalomig ismert helyszínnek közt bukducsoló busz egy olyan jelrendszert képvisel, amelyben – a mítoszkutató Eliadével összhangban – a szent és a profán távolsága drámai módon megnövekszik. Habár „azt kell tennünk, amit az istenek kezdetben tettek” (Satapatha Bráhma), mégsem tesszük. Kemsei István verseiben folyamatosan érzékeli a kultúra mint mítosz széthullását.

Tehet-e mást? Tehetett-e mást? Kikerülhetetlen immár a múlt idő használata, ami mindenek ellenére bennünk, olvasóknak mégis jelenné válhat. Érvényes ez nemcsak a lírai életműre, hanem a hézagpótló esszékre (*Valamennyi időnk*, 2002; *Róka a fűzfán*, 2007) is, ahol – többek közt – Kormos István, Ágh István, Kalász Márton, Lázár Ervin, Marsall László, Parancs János, Szabó Lőrinc, Tóth Bálint (és közel sem teljes a felsorolás) szellemi portréival találkozhat az olvasó. Esszét sokféle módon lehet írni. Kemsei esszéiben is (ahogy ezt Sturm László írja) „a társat, a barátságot keresi”. Ennek megfelelően válik a tudás életszerűvé. Bizonyíthatják ezt a költő díjai, többek közt József Attila-, Arany János-, Illyés Gyula- és Utassy József-, valamint Kortárs-díj és a Magyar Arany Érdemkereszt (2024). A díjak, persze, nem önmagukban fontosak, hanem azért, mert egy olyan, befejezettségében is élő életműre hívják fel a figyelmet, amelynek letehetetlen könyve, igazi „Dunakönyv”, a *Szederinda szeme* (2016). Kicsit esszé, múltkutató, nosztalgia, szociográfia. Hiszem, hogy ez a mű is fontos része annak a világműnek, amelyben a létezés megélése történik a szavakon innen és túl.

Kedves Pista! Túl a danubiusi partokon, túl a Duna titkain, az evezők csobbanásain – velünk vagy. Műveid beszélnek hozzánk.